

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

20 Σπήλαιο Φράγχθι

Σπήλαιο Φράγχθι

Το σπήλαιο Φράγχθι είναι μία από τις σημαντικότερες προϊστορικές θέσεις του Ελληνικού χώρου. Ίσως πρωτοκατοικήθηκε από τον άνθρωπο του Νεάντερταλ, κατά την Μουστερία περίοδο 40.000 χρόνια π.Χ., και σίγουρα από τον Έμφρονα Άνθρωπο (Homosapiens) την περίοδο μετά το 30.000 π.Χ. Υπάρχουν ενδείξεις ότι το σπήλαιο στέγαζε κατοίκους συνεχώς από το 20.000 μέχρι το 3.000 π.Χ. οπότε γκρεμίστηκε. Την εποχή που οι πρώτοι κυνηγοί βρήκαν καταφύγιο στη σπηλιά το τοπίο ήταν διαφορετικό. Οι θάλασσες είχαν μαζευτεί αφήνοντας χώρο στην ξηρά. Η θάλασσα ήταν 6-8 χιλιόμετρα μακρύτερα από τη σημερινή της θέση και μεγάλες πεδιάδες απλώνονταν μπροστά στην είσοδο του σπηλαίου.

Σήμερα η είσοδος είναι 12,5 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας και σε απόσταση 50 μέτρων. Τότε το σπήλαιο δέσποζε σε μια μεγάλη πεδιάδα που έφτανε μέχρι τις Σπέτσες και την Σπετσοπούλα. Από την πρώιμη περίοδο κατοίκησης του βρέθηκαν υπολείμματα από ελάφια, βίσωνες, αλεπούδες, άγριους γαϊδάρους, λαγούς και εργαλεία από πυριτόλιθο και σχιστόλιθο.

Καθώς το κλίμα βελτιωνόταν και πλούσια δάση γέμιζαν τον τόπο, οι κυνηγοί που το χρησιμοποιούσαν δεν ήταν περιστασιακοί κάτοικοι της σπηλιάς αλλά όλο και περισσότεροι μόνιμοι. Το σπήλαιο έφτασε στην ακμή του στην Μέση Νεολιθική Περίοδο (5.000-4.500 π.Χ.) και την ύστερη Νεολιθική που ακολουθεί για τα επόμενα 500 χρόνια. Από αυτήν την περίοδο βρέθηκε **οψιδιανός**, ένα πέτρωμα που υπάρχει μόνο στην Μήλο 80 μίλια μακριά, που υποδηλώνει εξοικείωση του πληθυσμού με τις θαλάσσιες μεταφορές ήδη από την 11^η χιλιετία π.Χ.. Ο οψιδιανός εξόρισε τα προηγούμενα εργαλεία από σχιστόλιθο και έδωσε την δυνατότητα να φτιαχτούν πολύ καλύτερα με μεγαλύτερη αντοχή..

Στην ακμή του, το 4.000 π.Χ., το σπήλαιο έφτασε τους 150 κατοίκους και ο οικισμός εξαπλώθηκε και έξω από την είσοδο. Αυτή τη περίοδο στην τροφή προστέθηκαν γιγάντια ψάρια, φακές που συλλέγονταν με δρεπάνι από πυριτόλιθο, θαλασσινά όστρακα και προς το τέλος της περιόδου διαπιστώθηκε καλλιέργεια της γης και οικόσιτα ζώα. Οι κάτοικοι δεν ήταν πια μόνο συλλέκτες και κυνηγοί, αλλά και παραγωγοί. Όλα τα πηλίνα θραύσματα της Νεολιθικής εποχής είναι εσωτερικά μαύρα και εξωτερικά καφέ, δοχεία (κούπες) χωρίς βάσεις και χερούλια ή κάποια διακοσμητικά με επίπεδα χείλη. Βρέθηκαν ακόμα γυναικεία ειδώλια (της νεώτερης νεολιθικής εποχής) αγαλματίδια, χάντρες, κοσμήματα και κατεργασμένα όστρακα, πολλά εργαλεία και οστά ζώων (κυρίως ελαφιών και ψαριών). Οι εγκαταστάσεις δεν ήταν μόνιμες και ο πληθυσμός περιλάμβανε εποχιακά μετακινούμενους κυνηγούς και τροφοσυλλέκτες. Το ψάρεμα έπαιζε σημαντικό ρόλο για τη διατροφή, μαζί με τη συλλογή άγριων καρπών και το κυνήγι. Η μαρτυρούμενη συνεχής κατοίκηση του σπηλαίου από την παλαιολιθική μέχρι την νεολιθική περίοδο, επιτρέπει την εικασία ότι τουλάχιστον ένα μέρος από τον παλαιολιθικό πληθυσμό του ελληνικού χώρου επιβίωσε μέχρι και την νεολιθική περίοδο. Όλα τα ευρήματα βρίσκονται στο αρχαιολογικό μουσείο Ναυπλίου.

Όμως η πιο σημαντική ανακάλυψη στο σπήλαιο Φράγχθι είναι ο αρχαιότερος πλήρης ανθρώπινος σκελετός στην Ελλάδα, που

χρονολογείται από το 7.592 π.Χ. Ήταν άντρας 25 χρονών του είδους Homo Sapiens με ύψος 1,58 που δέχτηκε ισχυρό χτύπημα στο κεφάλι. Πάνω από τον νεκρό είχαν τοποθετηθεί πέτρες αλλά δεν βρέθηκαν κοσμήματα ή αφιερώματα. Είχε τα πόδια λυγισμένα και τα χέρια στο στήθος στην στάση του εμβρύου. Ήταν θαμμένος με το κεφάλι νότια και τα πόδια στο βορά. Βρέθηκαν ακόμα σκελετοί δυο παιδιών με αντίστροφο προσανατολισμό και λείψανα από άλλους βραχύσωμους άνδρες και γυναίκες με αναιμία και αρθρικές παραμορφώσεις.

Οι ανασκαφές έχουν γίνει μόνο στο μπροστινό χώρο του σπηλαίου σε επιφάνεια 700 τ.μ. Το υπόλοιπο είναι καταπλακωμένο από την οροφή και ίσως κρύβει σημαντικές πληροφορίες. Τις ανασκαφές έχουν κάνει τα πανεπιστήμια της Ιντιάνα και της Πενσυλβανίας την περίοδο 1967-1976 με επικεφαλής τον καθηγητή Thomas Jacobsen.